

УДК 37.013.42:373.66

Троценко Н.Є.

м. Київ

**МЕТОДИЧНИЙ СУПРОВІД СПЕЦІАЛІСТІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ,
ЯКІ ЗДІЙСНЮЮТЬ СОЦІАЛЬНУ ДОПОМОГУ СІМ'ЯМ, ЩО
ЗНАХОДЯТЬСЯ В СКЛАДНИХ ЖИТТЄВИХ ОБСТАВИНАХ**

У статті автором розглядається методичний супровід спеціалістів соціальної сфери, які здійснюють соціальну допомогу сім'ям, що знаходяться в складних життєвих обставинах. Описується досвід роботи Київський ресурсний центр імені Андрія Муравйова-Апостола.

Жодна сфера людської діяльності не може існувати, розвиватися і удосконалюватися без інформаційно-ресурсної підтримки. Так само і соціальна сфера потребує допомоги у отриманні необхідної інформації і ресурсів. Соціальна робота безпосередньо пов'язана з допомогою людям, які перебувають у складних життєвих обставинах, що покладає на працівників соціальної сфери велику відповідальність. Тому набуття нових знань, ознайомлення з передовими тенденціями роботи, отримання технічної і сервісної підтримки для проведення заходів та багато іншого є запорукою професійного і якісного надання соціальних послуг [3].

Сім'я є тим первинним суспільним осередком, який має особливе значення в житті кожної людини, забезпечує її захист і соціалізацію, формує моральні основи, емоційний світ дитини, громадську свідомість та самосвідомість. Цілий ряд досліджень вказують на те, що сім'я, як соціальний інститут, сьогодні перебуває у стані гострої кризи. Особливих

негараздів і труднощів зазнають сім'ї, які опинилися у складних життєвих обставинах [4].

Оцінка потреб дітей та сімей з дітьми є надзвичайно важливою умовою якості соціальних послуг вразливим категоріям населення. Здійснюючи цей процес, спеціалісти соціальної сфери мають керуватися переконаннями: захист і забезпечення дотримання прав дітей – пріоритет у роботі; найкращим середовищем для виховання і розвитку дитини є сім'я.

Вищесказане набуває ще більшої значущості, коли йдеться про надання соціальних послуг дітям і сім'ям, які опинились у складних життєвих обставинах, дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківського піклування. Саме тому спеціалісти соціальної сфери потребують методичного супроводу та надання інформації щодо змісту, форм та методів соціальної роботи з цією категорією клієнтів є одним із першочергових завдань у розвитку системи їх соціальної підтримки.

Наразі одним з осередків просвіти та методичного супроводу спеціалістів соціальної сфери у даному напрямі є ресурсні центри, оскільки в них зосереджені необхідні для роботи цих спеціалістів інформаційні, методичні, матеріальні та людські ресурси. Це полегшує діяльність спеціалістів соціальної сфери в наданні соціальних послуг дітям і сім'ям, які опинились у складних життєвих обставинах.

Проблему ресурсного забезпечення соціальної роботи в Україні вивчали О. Безпалько та Т. Семигіна. Діяльність ресурсних центрів у соціальній сфері розглядалася у працях вітчизняних науковців Н. Заверико, І. Зверевої, Г. Радчук. Дослідники Т. Лях, Т. Цюман та К. Шендеровський у своїх роботах аналізують підходи до менеджменту ресурсних центрів.

Метою даної статті є аналіз особливостей роботи ресурсних центрів, що здійснюють методичний супровід спеціалістів соціальної сфери, які здійснюють соціальну допомогу сім'ям, що знаходяться в складних життєвих обставинах.

Ресурсні центри для спеціалістів соціальної сфери – достатньо нове явище в Україні. На сьогодні майже відсутні наукові дослідження, присвячені проблемам організації та діяльності ресурсних центрів, зокрема, мало уваги приділено питанню забезпечення спеціалістів соціальної сфери інформаційними та технологічними ресурсами.

На початку 90-х років ХХ століття ресурсні центри виступили джерелом просвіти спеціалістів-практиків без дипломів, які працювали в соціальній сфері і створювались з метою надання інформаційної, методичної, консультаційної і технічної допомоги у професійному навчанні, підвищення кваліфікації, проведення соціально-педагогічних досліджень, розробці й реалізації соціальних проектів. Ще не має чіткого визначення поняття "ресурсний центр", відсутні і наукові дослідження щодо організації та функціонування ресурсних центрів. Але при цьому вони відіграють вагомую роль, надаючи інформаційну, методичну та консультативну допомогу спеціалістам соціальної сфери, реагуючи на нагальні проблеми українського суспільства [5].

Якісне надання ресурсними центрами соціальних послуг для працівників соціальної сфери є вкрай потрібною допомогою. Завдяки здійсненню своїх функцій, ресурсні центри зможуть вивести соціальні стандарти на вищий рівень.

На сьогоднішній день Київський ресурсний центр імені Андрія Муравйова-Апостола є одним з провідних агенцій у інформаційно-методичній підтримці спеціалістів соціальної сфери. Свою діяльність він розпочав у 2000 р. в рамках проекту "Соціальна освіта в Україні" Християнським дитячим фондом (нова назва – Український фонд "Благополуччя дітей"), Міжнародною федерацією соціальних працівників, Українською асоціацією соціальних педагогів та спеціалістів із соціальної роботи за підтримки уряду Швейцарії [2]. Сьогодні ресурсний центр є

структурним підрозділом Інституту психології і соціальної педагогіки Київського міського педагогічного університету імені Б.Д. Грінченка.

Метою діяльності ресурсного центру є допомога у підвищенні професійної компетентності спеціалістів соціальних служб, соціальних педагогів, практичних психологів та представників громадських організацій, що надають соціальні послуги дітям і сім'ям, які опинились у складних життєвих обставинах.

Здійснюючи методичний супровід спеціалістів соціальної сфери, працівники ресурсного центру популяризують наукові дослідження у галузі соціально-педагогічної роботи з дітьми та сім'ями, які опинились в складних життєвих обставинах, передові методи соціальної роботи та соціальної педагогіки, ознайомлюють фахівців з сучасними технологіями просвітницької роботи з дітьми та сім'ями.

Спеціалістам соціальної сфери ресурсний центр надає інформаційні, консультаційні, посередницькі та освітні послуги.

При цьому одними із найпоширеніших видів послуг є інформаційні. Надаючи інформаційні послуги спеціалістам соціальної сфери, працівники ресурсного центру використовують потужний книжковий фонд центру, сучасне технічне обладнання, Інтернет ресурси.

Освітні послуги надаються у формі індивідуальних і групових занять, семінарів, відео лекторіїв, соціально-психологічних тренінгів, просвітницьких бесід, майстер-класів [1].

Консультаційні послуги можуть надаватися у формі індивідуальних та групових консультацій, дистанційного консультування по телефону, розміщення інформації в Інтернеті тощо.

Сьогодні досить ефективною в плані надання різноманітних послуг є робота ресурсних центрів, що дає можливість задовольнити різнопланові запити користувачів [4].

Користуючись книжковим фондом ресурсного центру спеціалісти можуть ознайомитись із методичними матеріалами та науковими виданнями з актуальних теоретичних і практичних питань здійснення соціального супроводу сімей, а саме: загальна характеристика сімей, які опинились у складних життєвих обставинах; етичні засади діяльності соціального працівника з цією категорією сімей; організаційно-правові та методичні основи здійснення соціального супроводу як форми державної підтримки сім'ї; оцінювання та оцінка в соціальному супроводі; партнерство у соціальному супроводі.

Працюючи в ресурсному центрі спеціалісти мають можливість отримати інформацію щодо становища сімей в Україні; сутності складних життєвих обставин, їх характеристики; оцінки потреб дитини та її сім'ї як ключового етапу соціального супроводу; ознайомитись з досвідом здійснення соціального супроводу сімей, які опинились у складних життєвих обставинах; труднощами та перешкодами соціального супроводу, шляхами їх запобігання та подолання; отримати загальне уявлення про технології залучення соціальної мережі сім'ї. Отриману інформацію спеціалісти використовують у здійсненні соціального супроводу сімей, які опинились у складних життєвих обставинах та досягти позитивних результатів.

Фахівці ресурсного центру допомагають підвищити професійну компетентність спеціалістів центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді шляхом навчання на семінарах та тренінгах, надаючи їм консультації, запрошуючи на зустрічі, круглі столи, семінари, презентації, систематично відстежуючи стан реалізації інноваційних технологій в соціально-педагогічній діяльності.

Здійснюючи методичний супровід спеціалістів соціальної сфери, працівники ресурсного центру допомагають у налагодженні партнерських стосунків з державними та громадськими організаціями, розширити міжсекторні та міжвідомчі зв'язки, спрямовані на здійснення соціального

супроводу сімей, які опинились у складних життєвих обставинах, і реалізацію спільних завдань.

Методичний супровід спеціалістів соціальної сфери фахівцями ресурсних центрів допоможе їм забезпечити ефективний супровід сімей, які опинились у складних життєвих обставинах та надати їм якісну практичну допомогу у виході із кризи.

Таким чином, аналіз діяльності ресурсних центрів, які здійснюють інформаційно-методичний супровід фахівців соціальної сфери сприяє: підвищенню їх професійної компетентності у галузі соціально-педагогічної підтримки сімей, які опинились у складних життєвих обставинах, покращення якості послуг, які вони надають даним сім'ям.

Література

1. Безпалько О. В. Соціальна робота в громаді : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закладів] / Безпалько О. В. – К. : ЦНЛ, 2005. – 176 с.
2. Лях Т. Л. Діяльність ресурсних та інформаційно-консультаційних центрів / Т. Л. Лях // Покращення якості соціальних послуг дітям та сім'ям в громаді: узагальнення досвіду проекту : інф.-метод. матеріали / [О. В. Безпалько, Т. П. Басюк, З. П. Бондаренко та ін.] ; за ред. О. В. Безпалько. – К. : Наук. світ, 2007. – 144 с.
3. Соціальна робота в Україні : навч. посіб. / [І. Д. Зверева, О. В. Безпалько, О. І. Янкович та ін.] ; за ред. І. Д. Зверєвої, Г. М. Лактіонової. – К. : Наук. світ, 2004. – 233 с.
4. Соціальний супровід сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах : навч.-тренінговий модуль із підготовки спеціалістів центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді / за ред. І. Д. Зверєвої, Ж. В. Петрочко. – К. : Держсоцслужба, 2008. – 300 с.

5. Троценко Н. Є. Методичний супровід профілактичної роботи соціальних педагогів загальноосвітніх закладів / Н. Є. Троценко // Педагогічна освіта: теорія і практика : зб. наук. ст. (спецвипуск) : у 2-х ч. / [редкол.: Бех І. Д., Огнев'юк В. О., Кононко О. Л. та ін.]. – К. : КМПУ імені Б.Д. Грінченка, 2009. – № 11. – Частина 2. Педагогіка. Психологія. – С. 75–79.

Анотація. У статті автором розглядається методичний супровід спеціалістів соціальної сфери, які здійснюють соціальну допомогу сім'ям, що знаходяться в складних життєвих обставинах. Описується досвід роботи Київський ресурсний центр імені Андрія Муравйова-Апостола.

Abstract. In the article the author considers methodical support of social services, performing social assistance to families that are in difficult circumstances. Described experience Kyiv Resource Center Andrew Muraviev-Apostle

Методичний супровід спеціалістів соціальної сфери, які здійснюють соціальну допомогу сім'ям, що знаходяться в складних життєвих обставинах.

Methodological support of social services, which carry out social assistance to families that are in difficult circumstances.

Троценко Наталія Євгенівна – завідувач навчально-методичним центром соціально-психологічних тренінгів Інституту психології і соціальної педагогіки Київського міського педагогічного університету імені Б. Д. Грінченка

Trotsenko Nataliya – Head of training center of social and psychological training Institute of Psychology and Social Pedagogy Kiev Pedagogical University B.D. Grinchenko

**Заявка на участь у
Міжнародній науково-практичній конференції
«Соціалізація особистості і суспільні трансформації:
механізми взаємовпливу та вияви»**

Прізвище, ім'я, по-батькові	Троценко Наталія Євгенівна
посада	Завідувач навчально-методичним центром соціально-психологічних тренінгів
Назва організації	Інститут психології і соціальної педагогіки Київського міського педагогічного університету імені Б.Д. Грінченка
Поштова адреса	02068, м. Київ, вул. Драгоманова 1к, кв. 225
Контактний телефон	8(044)362-36-82 8(066)740-36-82
Е-mail:	rc_kiev@hotmail.com, rescenter@mail.ru
Назва доповіді	Методичний супровід спеціалістів соціальної сфери, які здійснюють соціальну допомогу сім'ям, що знаходяться в складних життєвих обставинах
Вид участі у роботі конференції	Заочна участь (публікація матеріалів)
Участь в роботі секції	Соціально-педагогічна підтримка та супровід кризових категорій населення
Потреба у готелі	ні

Дата: 14.04. 2009р.

Троценко Наталія Євгенівна